

**Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta
Ta Hellēnisti Heuriskomena**

Origenes

Coloniæ, 1685

Tomus Quintus. Fuit homo missus à Deo, nomen illi Joannes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-79869)

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

75

οὐ πεποιησαντες τοις Σερτενοις λόγοιν· ἐπίσκεψαν
δις εἰς Αἴγαθον φυσιν ὁ Σερτενος μαρτυρας,
αὐτὸν ὁν πάντες ἔν τη σκοτίᾳ, ἐπέπειται
τη φωτι· Τα δις ἐπιφέροντα καὶ μη ἐπικένω
πολλῶν δύσηνεσσιν αὐτοφίην αὐτοῖς ταχιδεδο-
μένα μυσήσαται προστάσις αὐτοῖς φωτιζό-
μενος, καὶ διὸ γέτο λεπρομένος οὗτος ἐν φω-
τι ἀπαγγέλλειν πονηρήν την γνωμένων φωτι·
παραδοθεῖσεν δια την οὐτην την ἐπιφέρονταν την
της ἀπαυγα, οὗτον γενεδια την την φωτι·
καταπλαισάντος αὐτοῦ, καὶ γνωστος ποτε,
δια την αγροτικὴν γέτον, τὸ μη ὄφοντι, την
δύναμιν αὐτοῦ, οὗτον μεταβάλλον, ὡσεὶ την με-
ματικὴν διπλαινες γεγονέντα φωτι την γνω-
στην ποτε πάραχον αὐτοῦ σκοτια· Εργάτεο αὖ-
την ποτε ἀπεπλαισιεν την οὐτην την φωτι·
A telliger parabolam, & obscurum sermo-
nem. Verum considera, num ob hoc
dicat Servator discipulis suis: *Idecirco Math. 10.*
que in tenebris audistis, dicite in luce.²⁷
Tradita enim ipsis mysteria, cognitu
difficilia, & obscura, in loco secreto,
& non in frequenti auditorio, jubet eos
illuminatos, & ob hoc dictos esse in
luce, renunciare cuicunque, quod lux
exititerit. Admirabilius autem quiddam
addam de tenebris laudatis: nempe has
festinare ad lucem, eamque apprehen-
dere, atque qua olim fuissent tenebrae,
non dispiciunt vim ipsarum, eo quod
ignoraretur, sic immutari, ut cum is
ad corum scientiam pervenerit quæ
ignorabat, enunciet, quæ didicerit, fu-
se sibi aliquando tenebras, nunc autem
lucem.

TOMUS QUINTUS.

Fuit homo missus à Deo, nomen illi Joannes. Ioh. 1, 6.

πε. τοις δὲ ὅτι ^Θτὸ πέ, καὶ μὴ τὸ ισο-
εγαντὶ τὸ προσῆλ, καὶ τὸς Βαλομένης
αὐτὸν ἀκέντει τὸ τῆς ἐρημῆς τὸ ιεράματα Διατελέ-
σαι, καὶ τοῦ πολιτεύματος Βαπτί-
ζειν. καὶ δὲ βαθύτερον λόγον, ὃν εἰς τὸν κα-
μηλον πλευραῖσιν τὸ πελεγίσεις * τὸ πέ-
ποντα αὐτῷ ποτον, ἐξεπάστη πῶς δεῖ λαμένειν τὸ
περιπτελεῖον δὲ βαπτιζεῖν πῶν λέξιν, Τό-
κα καὶ διπλαίνεται ὃς ἀστερὸς ἐπὶ τὸν αἴσθητον
περιστασίαν, καὶ ἐξαπέστειλεν εὐτὸν κύριον ὁ θεός
εἰς τὸ παχεστὸν τὸν πενθρῖν, ἐρχόμενος πιν-
γίνων, ἐξ ἡ ἐνθρόνη, ἔτω καὶ οὐκέντης απε-
στάλη, εἴτε ἐξ ἐρεύνης, η̄ σὺν τὸν πελεγίσεις, η̄
η̄δη δηποτε εἰσέρχεται πολὺ τὸ ἐπὶ γῆς Τετρα-
τον, Εἰς απεστάλην ιηνα μαρτυρήσην πολὺ τὸ Φω-
τέος. ἐκδὲ δὲ αὐτοπροσώπων ὁ εὐκαπεφρόντων
τὸ λόγον, ἐπειδὴ τὸ περιστασίαν δέχεταιται. Ήντα
διποτείλων, καὶ οὐ πορεύεσθαι πορὸς τὸ λαὸν Τε-
τραν; ὃν διπλεύματον διέρχεται περιφέρειν Φρούριον. ιδία,
εἰμὶ ἐγώ, διποτείλων με· ἐργαζόμενος ὁ οἰκουμένης
τὸ βαθύτερον ἐμραινομένη τονειαί ὃς ἀστερ-

οντας ἀπεστλη, οὐδὲ ἀφ' ἐπειγόντων τοῦ
τοπογράφου, ἀλλακῆτο ἐσωτερίνεαν τὸ κύ-
πελον καθιμένον ἐπὶ θρόνῳ ὑψηλότερον, καὶ ἐπηγ-
μένον πρὸς τὸ λαόν, μα ἔπει τοιούτοις αἰνέσθαι,
εἰ μη σωτῆστε, νομοθετεῖσθαι. οὐτώς οὐδὲν
τις θεωρεῖν τὸν αρρεῖν τὸ ἀποστολήν, εἰνα-
λογικά εἰδόν πρὸς τὸν ἀπεστόλητον τὸ ποτίον,
δοπεστέλλειν. Βαπτίζειν οὐτομάζειν κυρίῳ λαὸν
κατενεμεῖν μίνον, καὶ μαρτυρεῖν πει τὸ Φω-
βαπτιζαντού, & πρεπαραντού Δομίνον
Page 17

Pars II.

K 2

d

de luce. His ita dictis ad primam rationem solutiones tales adducuntur, afferentes attrahentes ad id, quod de Joanne profundius excogitatum est: ex eodem enim loco subiungitur: *Hic venit ad testificandum, ut testetur de luce, si enim venit, alicunde venit. Dicendum etiam est illi, qui haec gravate admittit, id, quod in sequentibus a Joanne dicitur, postquam vidit Spiritum Sanctum*

10b. 1. 33. *et pater, paterque virgo paterque filius* descendenter, *ceu columbam super Servatorem*; inquit enim: *Qui misit me ad baptizandum in aqua, ille mihi dixit; Super quem videris Spiritum descendenter, & manenerem super eum, hic est qui baptizat Spiritu Sancto, & igni: quando enim ille, qui misit, hoc præcepit? at probabile est responsurum, qui hæc gravate admittit, ad interrogationem hanc, eum, qui ad Joannem loquebatur, tum hæc verba dixisse ei, cum eum mitteret, ut baptizare inciperet. Adhuc autem admirabilius est illud ad probandum, quod alicunde ex alio loco misitus si Joannes, qui corpus assumit, causam non alienam adventus sui in vitam habens, quam ut testatur de luce, quod repletus fuerit Spiritu Sancto adhuc ex utero matris sue, id quod dixit Gabriel, qui nuncivat Zacharia quidem ortum Joannis, Mariæ autem Servatoris nostri inter homines adventum; & illud etiam: *Ecce enim ut facta est**

Luc. 1. 44. tum; & illud etiam: Ecce enim ut facta est vox salutationis tuae in auribus meis, exultavit in gaudio insans in utero meo. Proinde qui caverit, ne quidquam vel injuste, vel casu, vel privata electione faciat; antiquorem esse Joannis animam, quam corpus admittat, necesse est, & antea subfistentem missam fuisse ad ministerium testandi deinceps. Ad hanc haud ita con-

*Matth. 11. temendum est etiam illud: Hoc est He-
lias, qui venturus est. Quod si prævaluerit
universalis de anima opinio, tanquam
quæ cum corpore pariter non semine-
tur, sed ante ipsum existat, ob variasque
cauas carnem, & sanguinem induat,
particula, Missus à Deo, non videbitur
amplius dicta, cui res quædam eximia
de Joanne. Itaque omnium pessimus,
homo peccati, filius pereitionis dicitur
apud Paulum, filius perditionis dicitur
apud Paulum, filius perditionis dicitur*

2. *Theſſ. 2.* apud Paulum mitti a Deo: *Propter hoc*
1. 12. *enim, inquit, mittit illis Deus actionem emer-*
roris, ut credant mendacio: ut judicentur,
quotquot veritati non credunt, sed sibi com-
placeant in iuſtitia. At vide, num haec
quaſtioneſ ſic ſolvere poſſimus, nempe
quod quemadmodum ſimpliciter omnis
homo, eo quod creaſt ſit a Deo, homo
eſt Dei; cum nullus homo ſit Dei, niſi

ወርሃዊ ተወስኝ ተወስኝ ደንብ ደንብ አንቀጽ አንቀጽ ተወስኝ ተወስኝ

Α τός. Τέταν δι' ἔτως λεχθέτω ἀντεῖ τὸ πρό-
τον λόγον λύσεις θείαντα συναπόθεσιν ἴστων.
μηδεὶς πρέπει τῷ φειδεῖσθαι τούτων θεοῖς
μηδεὶς, οὐταρθεὶς τῷ οὐτισμῷ τοῦ θεοῦ.

περισσότερον τον αποφέρει. Ετοι μάλιστα μας
πυρεσσαί, ήταν μαρτυρίσου πάλι Φατούς, εἰρήνη.
Ιεν, πάθεν θάλε. Εις λεπτούν πρός τη διάση
εργάστεντα τον έναν τοις έξης Σανδ ισαντα
κάτιμον πάλι την έναντι.

γενος οι πατεροι το πνευμα το ε
γενος οις πεισται και περιχρόμονοι εγενονται τα γενεα
εα. Φησι ταρ. ο πειμανας με βασικην εντονη
ανδατι, εκενος μοι είστων, εφ' ον ανθην
πεντεπτην κατεργασθην μηδενικην

τούτοις πανταῖσιν καὶ μενοὶ ἐπὶ αὐτοῖς, τοῖς
τοῖς ὁ βαπτίζων ἐπιπεμψατὶ ἀγόντι καὶ πεν-
* Τότε γε πέμψας τὸν ἐπετάλατο; αὐτὸν χα-
κες ἀπειένεσθε πρὸς τὸ πόσμα τοῦτο, ἵνα
δύνηται ἀπεπτάσαι τὸν ἀγόντα.

Τόποις τέτοιοις ων το αρχαίον βασίλειον,
Τόποις τέτοιοις τὸ λόγον εἶναι οἱ λεγομένοι πρός
αὐτόν. εἴ τοι δὲ σκιταληκτικόν πρός τοι
φαστεν πέτραν ἀπεστέλλει τὸ ιανθίνον διάφανον.

επιδημίας ἔχοντο, ή τοι πάλι το φετινό μαρτυρεῖν πονεύματος αργός αποκλιμάκωση και λίγης μητρότητος αντελεγόμενος και μεταβολές στην αρχαία γλώσσα.

γένεσιν, τῇ ἐ μασλαμή πλη τε Κατηγορίᾳ
εν δρώσιν ἐπιδημίαν, καὶ τό. οὐδὲ
γένετο η Φωνή τῇ ἀστατείᾳ οὐ Κατηγορίᾳ

πιμφει τη Δικαινια της φωτις μηδε τυριδες προς ταπεις οι καταφρονηση της. Επος ουτη ο λογος ο μιλησης εκεινης.

εαν δε καρτερόν ο κατόλιθος περιψήσει, ον
επιστραγγίζεται πολύ πιο πολύ
τυρκανώντας, καὶ οὐδέποτε από τούτην
την Σαρίαν περιμένεται, τότε απετελείται

Ἐποιεῖ, ἐκπέπλος δέξεται τὸν οὐρανὸν
ζόρμουν. ὁ γαῖα πάνταν κάτισται, ὁ μάρτιος
τὸν ἀρμαρτίνας, οὗτος δὲ μάλισται, οὐτε
γενετὴ ταῦτα παύει πέμπτην γενετὴν.

Θεος. Άλλο ήτο γε, Φίστ, πειρωνίων,
ο θεος ενέργειαν παλάνης ήταν το πειρωνίων αυτού,
το ίδιο ήταν, ιδία πειρωνίων πολλές οι μη πειρωνί-
σαντες την αληθείαν, αλλά ευδοκίανταν την άλλη.

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

77

qui Deo fuerit additus, quemadmodum
Helias, & qui in Scripturis inscribuntur,
homines Dei: ita dici posse, communiter
omnem hominem à Deo misum esse;
propriè autem non alium à Deo mitti,
quam qui ad ministerium divinum, &
ad obeundam humani generis salutem
in vitam advenerit. Quamobrem non
invenimus, quod quisquam mittatur à
Deo, positum, nisi de Sanctis: de Elia
quidem, ut antea proposuimus: de Hier-
remia vero: *Ad omnes, ad quos misero te,* Hier. 1. 7
B *ibis: de Ezechiel etiam: Ecce ego mittote* Ezech. 5.
ad gentes rebelles, & incredulas mibi. Ceterum haud ita ad propositum sumpta
fuisse videbuntur exempla missions, cum
nos quæramus de missione quæ fit ad hanc
vitam, & illa non aperte dicant aliquem
existentem extra hanc vitam missum
fuisse in hanc vitam. Attamen sic etiam
nihil est absurdius orationem transferre ad
id, de quo quærimus, sic dicamus quod,
ut solos Sanctos, de quibus loquuti
sumus, mittere dicitur Deus, sic etiam de
his intelligendum esse, qui ad vitam mit-
C tuntur. Et quoniam omnino in Joannis
sermone veritam, ipsius missiōnem in-
vestigantes, non importune opinionem
nostram, quam de ipso habemus, propo-
nemus. Quoniam enim legimus pro-
phetiam de ipso: *Ecce ego mitto Angelum* Mal. 3. 1.
meum ante faciem tuam, qui preparabit

C tuntur. Et quoniam omnino in Joannis sermone veritatem, ipsius missionem investigantes, non importune opinionem nostram, quam de ipso habemus, proponeamus. Quoniam enim legimus prophetiam de ipso: *Ecce ego mittit Angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam ante te, adnotamus, num forte unus sanctorum Angelorum existens, praecursor ministerium demittatur Servatoris nostri.* Et mirum profecto est nihil, Christi primogeniti omnis creatura ob amorem erga homines incarnationis simulatores, imitatoresque aliquos extitisse, quibus dulce fuerit ei benignitati, quam in ipsis ostendit, infervire, eadem corporis similitudine. Sed quemnam non moveret exultans in utero [matris sua,] perinde ac communem hominum naturam excellens: *Quod si quis admittat Precationem Josephis inscriptam in his libris, qui apud Hebreos dicuntur apocryphi, mox hoc dogma etiam aperit dictum inde sumpturus est: perinde quasi qui à principio E eximium aliquid prae hominibus habuerunt, longe meliores ceteris animabus, cum Angeli essent, ad humanam descendenter naturam.* Inquit ergo Jacob: *Ego qui ad vos loquor, Jacob sum, & Israël, Angelus Dei sum ego, & spiritus primarius, & Abraham, & Isaac ante omne opus creati fuerunt.* Ego autem Jacob, vocatus ab hominibus Jacob, nomen vero meum Israël, qui vocor Israël ad Deo, vir videns Deum,

καὶ πάντες τὸν ἀνθρώπον ιακών, τὸ δὲ ὄντα μετασχήματι, ὁ ἀληθεῖς τὸν θεόν ισχεῖν, αὐτὸν

quoniam ego primogenitus omnis animantis a Deo animatus. Et subiungit: Cum vero ego venissim a Mesopotamia syria, exiuit Vriel Angelus Dei, & dicit, se descendisse ad terram, & habitasse inter homines, & quod vocatus fuisset nomine Jacob, emulatusque est, & pugnavit tecum, & luctatus est, mihi dicens, suum nomen primas habere suprnomen meum, & ante omnem Angelum. Interrogavitque eum de nomine suo, & quotus esset inter filios Dei. Nonne tu es Vriel octauus a me, & ego Israël Archangelus, potentia Domini, & princeps tribuum militum inter filios Dei? Nonne ego Israël in persona Dei, minister primus, & in vocavi nomine inextinguibili Deum meum? Probabile enim est his a Jacob vere dictis, & ob hoc scriptis, etiam illud: *In utero supplantavit fratrem suum*, prudenter factum fuisse. Inspice vero, num celeberrima quæstio de Jacob & Esau solutionem habeat: quan-

Of. 12. 3.

*Rom. 9.11, doquidem nondum natis pueris, cum neque
& seq. boni quidpiam fecissent, neque mali, ut secun-*

dum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est illi. Major servit minori: sicut scriptum est, Jacob dilexi, Esau vero odio habui. Quid igitur dicemus? Num iniquitatem est apud Deum? Absit. [Si autem cum nondum nativis fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est.] Non recurrentibus ergo nobis ad opera hanc vitam præcedentia,

Hac à Fer
rario pro
termissa
ex inter
pretatio
Perionit
supplev
mus.

quomodo verum erit, in justitiam non ef-
se apud Deum, si major minori serviat
odio habitus, antequam digna vel servi-
tute, vel odio faciat? Sed latius digressi-
sumus sermonem Jacob aſſumtum, &
adducentes nobis in testimonium Scri-
pturam haud ita facile contemnendam,
ut conſirmat̄ de Joanne oratio ea eſſet,
quæ aſtruit eum Angelum exiſtentem,
juxta Eſaiæ vocem, in corpore adveniſſe
teſtificaturum de luce. Sed haec tenus de
Joanne homine. Arbitror vero ego quem-
admodum vox, & sermo apud nos diſ-
trunt, cum interdum proferri poſſit vox
nihil ſignificans abſque ſermonē, itidem
que ſermonē abſque voce renunciari poſſit
menti (veluti cum intra nos ipsos diſcur-
rimus) ita Joannem etiam, veluti vocem
exiſtentem ad comparationem Christi,
qui ſermonē eſt, diſſerre à Servatore, qui ju-
xta quandam conſiderationem ſermonē eſt.
Ad hoc autem me invitat ipſe Joannes,
qui nam tandem eſſet ad interrogantes
reſpondens: *Ego vox clamantis in deferto*
ερω, κατιν ινα επινοιαν, οντ̄ ερω λόγως, δια-
χεισος πονηκάνων ερω λόγως Φαν̄ ον̄ επι-
ει ποδ̄ της πωληγουει, εις διπενεργειαν ερω

40b, 1, 2

GENIS
Α ὁρῶν θεὸν, ὅτι ἐγώ πρωτόγενος πατήσας
ζωμένος ἔσθι τεσσαράκοντα. Εἰς τοιούτοις
προχρήστας διὸν μεταπτωμάτιος τὸ συνέσθιτον
τελείων ὁ σύγχρονος τε τεσσαράκοντα, καὶ τοῦτον ὁ κα-
τέβαινεν τὴν τινὰ γηῶν, οὐ κατεπικνήσας τοιούτοις.

Φρωτοίς, καὶ ὅτι εὐλύθες ὀνόματα ιακώς,
εὐγήλωσε ἐμακχίστο μοι. ἐπιλαβε τοὺς
με, λέγων προτερήσειν ἐπάνω τῷ ποιητῷ

με τὸ ὄνομα αὐτῷ, Ἐ τὸ ὄνομα αὐτοῦ αγγ.
λε. καὶ εἶπε αὐτῷ τὸ ὄνομα αὐτῷ, καὶ * ἦλθε *
B τὸς θεοῦ ἐν ψοῖς ἤδη. οὐχὶ οὐ δύναται;

μεῖ, καὶ γὰ τοσαῦτα δεχάγεται, διατάσσεται
κνεία, ἐπ' αρχλιαρχοῦ εἶμι ἐπὶ γῆς Γαϊδ;

Ἐγὼ οὐτε τοιούτοις οὐτε τοιούτοις πρῶτος, Εἰπεναλεούμενος οὐτούτοις πρῶτος τὸ θεόν τινας οὐκέτι τοιούτοις πρῶτος.

ιακώς λεγομένων, καὶ διὰ τέτοιον αὐτοῖς
μένων, καὶ τό· εἰ κατίσται ἐπίστριψεν τὸν αὐτόν

αὐτός, συνετώς γεγονέας ἐπίσημον ἐγένετο. Σόγιον τοῦτο ιακώβ. Ἐποιεὶς Κύπρου λόγον εἶχεν, ἐπειδὴ μηδέποτε φύνετον.

η ἀγαθὸν η Φαῦλον, οὐα η κατ' ἐλεγοντῷ.
Θεσις τῷ θεῷ μένη, εὐεξ ἔργων αὐτὸν τεκαλο.

τῷ ἐρρῆτῃ, ὅποιοι μείζων δελεύουσιν ἐλάσσων;
κατέπιερ γέγενατο). ἢ ιακών ιηττοῦ, ἢ οὐκ
τούς ἐμέττει. Η ἀναγένεση τούτων ἀναγένεσις

ούσιον ερμηνευόντος οι οὐσιαὶ τοῦτο, μηδενὶ μηδενὶ^{τοῦτο} θέω; μηδὲ γένοιστο. μηδενὶ μηδενὶ γένοισται, μηδενὶ περιεξάγεται οὐδὲ αὐτοῖς η Φαῦλος, οὐδὲ η κακὴ οὐδὲ.

D σὺν ημῖν σὺν (ε πρὸ τὸ 1518 1518 εὗται
πῶς ἀληθὲς τὸ μὴ ἔτι ἀδίκον τοῦτο μὲν τὸ
μείζον θεωρεύοντες τὸ ἐλάττον τὸ μικρόν

πελν ποιησαν Τα ἄξια τά διλέγεντα καὶ ταῦτα
τά μισεῖσθαι, ὅπις τοῖς ιστορίαις δε παρέξενη μη.

εγγλασσούσες τὸν πάτερα τούτου, οὐ μάλιστα
ρωμανοὶ ήμενοι ἐν εὐκαταφρονητον χαρακτήρι, πα-
πικούτεροι, ὡς περὶ ιωάννου γένεται λόγοι, κα-

πασκενάζων ἀντὸν, καὶ τὸ τὰ ηπεῖς φάντα,
ἄγγελον ὅντε ἐν Κάματι γερμένην πάτε τὸ

Ε μαρτυροῦσι τῷ Φωτί. Επῶν μὴ περιει-
νε τοὺς ἀνθρώπους. Ηγένετο δὲ ὅτι ὁ πατέρ^{ος} οὐκ εἶχεν θεοφόρον, δικαιούμενον γ

μέντοιέ ποτε Φωνής τὸ μηδέν * Συμβολὸς οὐ προφέρεινται χωρὶς λόγου, οὐδὲ τὸ συγχρόνον ποτὲ τοῦτον απαγγέλλειν Φωνής, οὐ

Ἐπάν τι εἰστοῖς διεξοδεύμεν, ἔτι τε Σατ.
Δέος Έπειτα ὁ ιωάννης, ὡς πρὸς τὴν αναλογίαν τε
τινὰς διατάσσεις αὐτὸς ὁ ιωάννης, ἔτι πα

τέλος ούτε μη προσανατολισθεί ποτέ.
· ἐγώ Φανη Βοῶντας οὐ τῇ ἐρήμῳ, ἐσκινάσσω
τις.

卷之三

100

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

79

quens, non admittentes adventum ipsius à Prophetis prænuntiatum fuisse, subvertere cōnantur Prophetarum testimonia de Christo, dicentes, opus non esse testibus Filio Dei: ut qui fidem sibi conciliaret, tum ex salutaribus sermonibus, quos denunciabat, potentia plenis, tum ex prodigiis, & admirandis operibus, quæ vel quomlibet ex se perterritre poterant; & dicunt, si Moysi habita fuit fidis, sermonis, virtutisque gratia, nullis præviis testibus, qui ipsum annunciantur cōgenti, atque etiam Prophetarum unusquisque receptus à populo fuit, veluti à Deo missus, quomodo Moses, atque Prophetis præstantior non poterit absque Prophetis de seipso testificantibus facilius quod velit perficere, & hominum generi adjumento esse? Superfluum ergo esse ajunte existimare, à Prophetis cum prænuntiatum fuisse, qui de hoc anxiis fuisse, si (ut illi dicent) noluisse divinitatis novitatem admetti à credentibus in Christum, sed eos p̄venire ad ipsum Deum, quem etiam ante Jesum Moses, & Prophetæ docuerint. Quamobrem respondendum est illis, quod multa cauſa esse cum possent, que ad credendum invitarent, & interdui aliquos, qui ab una miraculorum demonstratione non percellerentur, ab alia demonstratione permoveri, posse Deum complures cauſas hominibus præbère, ut admittant Deum, qui est super omnia genita, humanam afflūpsisse naturam. Unde etiam evidenter cernere est, non nullos ex prophetis vaticiniis in admiratione Christi venire, tot Prophetarum, qui ante ipsum fuerunt, perculios voce stabiliente, quidquid ad locum pertinet in quo genitus fuit, & eam etiam regionem in qua enutritus fuit, & vim ipsius doctrinæ, & rerum admirabilium operationem, ac denique passionem humanam à resurrectione destruktam. Quin hoc quoque considerandum est, quod prodigijs, & admiranda potentia, eos quidem, qui Domini atque extitissent, invitare poterant ad credendum, at non servassent post multa tempora evidenter demonstrationem, quin immo fabularum etiam loco habita fuisse: plus enim potentiss, ac miraculis illius temporis poruit ad persuadendum prophetia, quæ nunc cum potentiss ipsijs, & miraculis expenditur, & comparatur, confirmans prophetas indagatores, ut fidem habeant illis potentiss prodigijs, & admirandis. Fortasse vero prophetica testimonia non tantum prædicant Christum venturum, hoc nos docentes, & nihil præterea, sed multam theologiam, & quomodo fide habeat Pater ad Filium,

Filii-

καὶ γέρ πρὸς παπέρα τοῖς μαρτῖν, τὸ ἔλατον A Filiusque ad Patrem, discere licet non minus ex his, quae Prophetæ de ipso annunciarunt, quam ab Apostolis magnificientiam Filii Dei narrantibus. Jam vero etiam qui aitius fuerit, tale quiddam potest præter hæc dicere, nempe aliquos Christi μάρτυρας, [hoc est, testes,] eo quod testifcentur de illo, honore honestari, cui tamen nihil prorsus gratificatur propter ipsam testificationem de Filio Dei, ut omnes fassuri sunt de his, qui proprie Christi nominantur Martyres. Quid mirum igitur, si quemadmodum multi, Christi germani discipuli cohonestifueri, eo quod essent Christi μάρτυρες [hoc est testes.] ita etiam Prophetæ agnoscentes ipsum, id, muneras à Deo accepint, ut eum præcinerent, docentes non solum quid illis, qui post Christi adventum futuri erant, sentiendum fore, verum etiam quid illis, qui tua tempestate essent: Quemadmodum enim qui non agnoscit nunc Filium, neque Patrem habet, sic etiam de superioribus seculis considerandum est, quiamobrem Abram ham exultavit, ut videret diem Christi, & vidit, & gavissus est. Chorum ergo Prophetarum maxima vult gratia private, quisquis noluerit oportere eos de Christo testari. Quid enim aliud æque excellens habebit prophetia ex inspiratione Spiritus Sancti, si ab ea detrahantur, quæ ad Domini nostri dispensationem attinent: Ut enim nunc pietas, & religio eorum bene ordinata est, qui perire ad Deum universorum accesserint per mediatorem, & summum sacerdotem, & paracletum, declinatus aliqui, nisi per ostium ingressus fuerit ad Patrem, sic etiam cultus antiquorum patrum divinus, tum intelligentia, tum fide, tum denique Christi expectatione sacer erat, & apud Deum charus. Quandocumque observavimus etiam Deum s̄ μάρτυρα, [hoc est testem] fateri, obsecrare omnes, ut id ipsum de Christo etiam enuncient: nempe ut sint sui, & Christi imitatores, dum testimonium de eo præbent, quibus testificatione est opus: inquit enim: *Estate mihi testes; & ego testis, dicit Dominus Deus; & Filius quem elegi.* Quisquis autem testificatur de veritate, tum verbis, tum operibus, quomodounque faverit illi, is jure testis dicendus est: sed jam fraterpitatis morem, qui admiratio ne prosequuntur sunt (nempe affectum eorum, qui usque ad mortem certarunt pro veritate, vel fortitudine) eos proprie solos nominarunt Martyres, [sive testes,] qui sui iporum sanguinis effusione, divini cultus mysterio testimonium reddidere. Cum Servator etiam nominet omnes testimonium præbentes iis, quæ de se annun-

Part 11.

L cian-

ciantur, *μάρτυρες*, [hoc est, testes,] A
cum in cœlum recipetur dicendo Apo-
stolis: *Eritis mihi testes tum in Hierusalem, tum in Samaria, & usque ad ultimum terræ.*
Ut autem leprosus ille mundatus munus
offert a Moysi præceptum, ad testimoni-
um faciens iis, qui in Christum
nondum crediderunt, sic ad testimonium
afferendum infidelibus, tum Martyres,
tum Sancti cateri testificantur, quorum
opera coram hominibus lucent. Vitam
enim degunt, in Christi cruce summam
fiduciam habentes; & testificantes de
vera illa luce. Et Joannes ergo venit, ut
testificaretur de luce illa, qui testificans
clamavit, dicens: *Qui post me venit, ante
me factus est, quia me erat honorarius, quo-
niam ex plenitudine ejus nos omnes acce-
pimus, & gratiam pro gratia: quoniam lex per
Mosen data est; gratia autem, & veritas per
Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit
unquam: Unigenitus qui est in sinu Patris: ille enarravit.* Tota ergo hæc oratio ex
Baptista persona testantis de Christo di-
cta est, id quod multos latet opinantes ab
illis verbis: *Ex plenitudine ejus omnes acce-
pimus, usque ad illa: Ille enarravit*, ex
Joannis Apostoli persona dicta fuisse.
Præter antedictum vero Baptiste testimoni-
um (quod incipit ab illis verbis;
Qui post me venit, ante me factus est, &
definit in illa verba, *Ille enarravit*) etiam
hoc est testimonium Joannis post illud
secundum, quando ad eos, qui miserunt
ex Hierosolymis Sacri-dotes, & Levitas,
(Judæi nempe miserunt illos) fatetur,
non negans verum, quod ipse non esset
ille Christus, neque Helias, neque Pro-
pheta ille, sed: *Vox clamantis in deserto: di-
rigite viam Domini, dixit Esaias Propheta.*
Post hæc vero aliud ipsius Baptiste de
Christo testimonium est, quod docet
etiam ipsius præcipuam hypostasin per-
adventem in omnem mundum propter
animas rationis capaces, cum inquit: *In
medio vestri stat, quem vos nescitis, qui post
me venit, cuius non sum ego dignus, ut sol-
vam corrigiam calceamentum ejus.* At con-
sidera, num quia cor in medio totius sit
corporis, inque corde animæ principa-
tus, illud, quod ait: *In medio vestri stat,
quem vos nescitis, intelligi poslit ratio,
quæ in unoquoque est.* Quartum vero
Joannis de Christo est testimonium, hu-
manam ipsius etiam passionem jam de-
scribens, cum dicit: *Ecce agnus ille Dei,
qui tollit peccatum mundi.* Hic est, de quo
dicebam: *Post me venit vir, qui ante me*
dixi tibi. *μισθίῳ ἐσκενεν*, δι ὑμέας ἐν ὕδατε. *τετέρῳ δὲ πρὸς τέτοιο μαρτυρίᾳ ὑδα-*
τος *τοῦ Ιησοῦ οὐδὲ* ἐν τῷ ἀνθρώπων αὐτῷ πατθεῖται. *τετάρτῳ δὲ πρὸς τέτοιο μαρτυρίᾳ*
τοῦ, ὁ ἄρον τῶν ἀμεριτῶν τῷ κρότῳ, *τέτοιο δὲ ἐγώ εἰμι*, ὅπις μετονομά-
σθαι θέλω.

L 2 sapi-

sapieniam, & regitur ab ipso; hanc ob A
causam inquit; Invenimus Messiam: quæ
vox à quovis dici poterit, qui invenierit
Dei Sermonem; & qui ab ipsis divini-
tate regitur. Fructum vero mox offert
Christo fratrem Simonem: quem ut in mu-
nere Jesus singulari remuneraretur, in
ipsum intuitus est; per illum intuitum
declarans, se Simonis curam gerere; ani-
mæ illius parte præstantissima illustrata:
potuitque Simon, eo quod Jesus in ipsum
intuitus est, eousque stabiliti, ut aope-
restabili, firmoque cognomen traheret, B
& vocaretur Petrus. Sed dicturus est
aliquis, cur tandem proposita nobis in-
terpretatione verborum eorum: *Hic ve-
ni ad testificandum, ut testificaretur de luce
illa, omnia hæc transcurrimus.* At di-
cendum, necepsa fuisse Joannis testimo-
nia de luce illa demonstrare, ordinem
que corum exponere: atque utilitatem,
quæ inequa fuit eos, apud quos
testatus fuisset, factam post Joannis te-
stimonium à Iesu, ut perfecit testimoni-
um Joannis declaretur. Quin ante hæc
testimonia Baptista exultatio præ gau-
dio in utero Helisabethæ propter Mariæ
salutationem, testimonium fuit de Chri-
sto, testificante Baptista de divinitate
conceptionis, & ortus Christi. *Quid*
plura: vel ubique testis, & præcuror
Iesu est Joannes, participans illius or-
tum, & paulo ante mortem filii Dei
moriens, ut non solum advivos, verum
& ad expectantes libertatem à morte per
Christum futuram, ante Christum ad-
veniens, ubique Domino pararet popu-
lum instructum: pertingit autem ulque
ad secundum, eumque diviniorum, Chri-
sti adventum Joannis testimonium. Si

Matth. 11. enim *vultis*, inquit, *recipere eum*, ipse est
14. 15. *Helias*, qui *venturus* est, qui *habet* aures au-
diendi, *audiat*. Cæterum cum sit principi-
pium, in quo est Sermo. (quod sapien-
tiam esse ex Proverbiorum libro ostendimus) cumque etiam sit Sermo, atque
vita in hoc facta, ac deinde vita etiam
sit lux hominum, quero cur tandem,
cum homo missus a Deo, cui nomen
erat Joannes, venerit ad testificandum,
ut testificaretur de luce? non etiam ve-
nerit, ut testificaretur de vita, vel ut
testificaretur de Sermone, vel de princi-
pio, vel de quacunque alia considera-
tione Christi? Proinde considera, an
quoniam populus, qui sedebat in tene-
bris, viderit lucem magnam, & quoniam
lux in tenebris lucet non deprehensa ab
ipsis tenebris, illi qui sunt in tenebris
(nempe homines) luce indigant. Nam

καπελαμβανόμενον Ἰω' ἀντῆς, οἱ ἐν σκότῳ

A si lux hominum in tenebris lucet, quando nulla omnino tenebrarum operatio erit, tunc alias Christi considerationes participabimus, cum minime ipsas proprie nunc, & certo participemus. Nam quomodo vitæ participes fumus, qui adhuc corpore hoc mortali circumdamur? *Quorum vita abscondita est una cum Christo in Deo? Cum enim Christus apparuerit vita nostra, tunc & nos cum ipso apparebimus in gloria.* Homo ergo nullus qui venissem, testificari poterat de vita etiamnum cum Christo abscondita in Deo. Sed neque venit ad testificandum, ut testificaretur de Sermone: Sermonem considerantibus nobis in principio apud Deum, & Deum Sermonem: super terram enim Sermonem factus est caro. Et fuisse testimonium (quamvis quibusdam videretur esse de Sermone) proprio dicendum de Sermone, qui factus est caro, non autem de Sermone Dei, quare non venit, ut testificaretur de Sermone. Quomodo fieri vero poterat testimonium de sapientia pure, lucideque verum non dispicientibus, etiam si existimarent se agnoscere, sed certenitus per speculum, & in enigmate? Prinde probabile est futurum, ut ante secundum, & diviniorem Christi adventum veniat Joannes, aut Helias ad testificandum de vita, paulo antequam Christus manifestandus sit vita nostra; ac tum de Sermone testificatur sint, oftensurique testimonium de sapientia. Indagatione autem eget, an in unaquaque consideratione de Christo testificatio Joannis sit veluti præcursor. Hac quidem in illud: *Hic venit ad testificandum; ut testificaretur de luce.* Deinceps vero considerandum est, qui commentarii debeamus in illud: *Ut omnes crederent per illum.*

E QUARTO TOMO

*In Evangelium secundum
Johannem.*

Tribus à principio foliis.

Interprete JOHANNE TARINO.

Ο Διαιρέων παρ' έαυτῷ Φαντοῦ, Εἰ οὐκαν-
νέμενος, καὶ περάγματα, καθ' ἄν-
ταν Θεοπρόκοπεν, εἰ προσκόψι τῷ τῷ
τοῖς Φανοῖς οἰλιοικούμενοι. ἐπεν δένενον * εὐρέσθε
θε περγματα καὶ ἄν κεῖνος εἰ Φανας, ιύν.
κεκμάτησε ἐπεν διολογεωνταν οἱ ἄγροι ἀνδρες τ
λόγων αὐτῶν Εἰ καρηγματα, ην εἰ περδοῖς Σο-

Qui dividit apud se vocem & significata, & res pro quibus notiones ponuntur, non impinget ad sollecitissimum vocis, cum perscrutatus, res quibus significandis voces adhibentur, fanas & integras invenerit: maxime vero cum profiteantur viri sancti sermonem suum & praeconium, non in persuasione fa-